04/03/2021

Η σαγήνη της Εκκλησίας

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Διατυπώνεται από πολλούς το ερώτημα: Τι κάνει σήμερα η Εκκλησία; Ασφαλώς και τούτο είναι ένα μεγάλο ερώτημα. Και στα μεγάλα βέβαια ερωτήματα, εάν σπεύσει κανείς να απαντήσει με ένα εύκολο ναί ή ένα όχι, τότε αδικεί το θέμα. Τέτοια ερωτήματα απαιτούν πολλές διευκρινήσεις.

Τι κάνει, λοιπόν, η Εκκλησία μέσα στον κόσμο; Ο Ίδιος ο Κύριος, εν προκειμένω, θα δώσει την απάντηση παραβολικώς: «Πάλιν ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών σαγήνη βληθείση εις την θάλασσαν και εκ παντός γένους συναγαγούση· ην, ότε επληρώθη, αναβιβάσαντες αυτήν επί τον αιγιαλόν και καθίσαντες συνέλεξαν τα καλά εις αγγεία, τα δε σαπρά έξω έβαλον» (Ματθ. ιγ’ 47-48). Ακριβώς με την εικόνα αυτή, της σαγήνης, ο Κύριος παρουσιάζει την «βασιλεία των ουρανών», που είναι η Εκκλησία Του, γιατί ακριβώς επειδή η Εκκλησία είναι μέγα «μυστήριον»,

προσεγγίζεται μόνο με παραβολές και εικόνες.

«Σαγήνη», λοιπόν, η Εκκλησία. Αλλά τι είναι η σαγήνη; Πρόκειται για ένα δίχτυ, με το οποίον οι ψαράδες, ψαρεύουν τα ψάρια. Είναι το δίχτυ της τράτας. Οι ψαράδες, δηλαδή, ρίχνουν το δίχτυ στη θάλασσα και μετά το σύρουν στη στεριά. Καθώς όμως το σύρουν, περιχωρούν ψάρια πρώτης ποιότητος, δευτέρας, άλλα ακατάλληλα για φαγητό, φίκια μερικές φορές και ακόμη και άλλα αντικείμενα. Το δίχτυ της τράτας σαρώνει κυριολεκτικά το βυθό της θάλασσας. Και βέβαια αφού το σύρουν στη στεριά, τότε οι ψαράδες κάνουν στη συνέχεια την διαλογή των ψαριών.

Ἔτσι κατά ἀλληγορικόν τρόπον, ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστός, εἶναι ὁ Μεγάλος Ψαρᾶς πού μέ τό κήρυγμά του ρίχνει τό δίχτυ τῆς «ἁλιείας ψυχῶν». Εἶναι ὁ Ἁλιεύς τῶν ψυχῶν! Ἔπειτα οἱ μαθητές Του, οἱ ποιμένες, συνεχίζουν τό ἔργον τῆς ἁλιείας ψυχῶν. Ἄλλωστε, στό κάλεσμά Του πρός τούς ψαράδες τῆς Γεννησαρέτ εἶπε: «Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων» (Ματθ. δ’, 19).

Καί εἶναι φυσικό τό δίχτυ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, νά γεμίζει τή σαγήνη μέ πλῆθος ψυχῶν. Ἀλλά βέβαια, ὅπως μέσα στό δίχτυ τῆς τράτας περιχωροῦν ψάρια πρώτης καί δευτέρας ποιότητος, ἄχρηστα καί σαπρά, φίκια καί ἄλλα ἀντικείμενα, ἔτσι καί στήν σαγήνη τῆς Ἐκκλησίας περιχωροῦν ψυχές ἁγιασμένες, καλές, ἀλλά καί ψυχές ἁμαρτωλές. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς θεανθρώπινος ὀργανισμός, περιέχει καί θεῖα καί ἀνθρώπινα στοιχεῖα. Περιχωρεῖ τό ἅγιον καί τό ἁμαρτωλόν. Ἑπομένως νά μή περιμένει κανείς νά βρεῖ μόνον τούς ἁγιασμένους καί τούς καλούς, ἀλλά καί τούς κακούς καί ἀσεβεῖς. Ἡ ἀγάπη καί ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ δέχεται τούς πάντες.

Ὡστόσο, ὑπάρχει μία οὐσιαστική διαφορά μεταξύ τῆς σαγήνης τῆς τράτας τῶν ψαράδων καί τῆς σαγήνης ὡς Ἐκκλησία. Τό δίχτυ τῆς τράτας συλλαμβάνει ψάρια σέ θάνατο καί ἀκόμη τά ψάρια μέσα στό δίχτυ αὐτό, δέν ὑπάρχει περίπτωση νά ἀλλάξουν ἀπό δευτέρας ποιότητος καί νά γίνουν πρώτης ἤ ἀπό ἄχρηστα, νά γίνουν χρήσιμα. Ἡ σαγήνη, ἡ Ἐκκλησία ὅμως, συλλαμβάνει ψυχές γιά τή ζωή καί ὑπάρχει περίπτωση καί ἐλπίδα νά ἀλλάξουν, νά μεταμορφωθοῦν διά τῆς μετανοίας καί τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νά γίνουν ἀπό δευτέρας ποιότητος, πρώτης· ἀπό ἁμαρτωλοί, ἅγιοι, ἀπό ἄδικοι καί ἀπό ἀσεβεῖς, ἐνάρετοι. Ἔπειτα ἰσχύει καί τοῦτο. Ἐνόσῳ ἡ σαγήνη εὑρίσκεται στή θάλασσα τοῦ ἀνθρώπινου βίου, ἀποκλείεται ἡ διαλογή. Θά περιχωροῦν καί θά συνυπάρχουν: Μέλη τίμια καί μέλη ἄτιμα. Μέλη εὐσχήμονα καί μέλη ἀσχήμονα. Μέλη ὑγιῆ καί μέλη ἀσθενῆ. Αὐτό εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως θέλημά Του εἶναι νά βρέχει ἐπί δικαίους καί ἀδίκους καί νά ἀνατέλλει τόν ἥλιον ἐπί ἀγαθούς καί πονηρούς (Ματθ. ε’, 45). Ἡ διαλογή θά γίνει στά ἔσχατα, στήν συντέλεια τοῦ αἰῶνος, στή μεγάλη ἐκείνη ἡμέρα τῆς

κρίσεως.

Χρειάζεται ὅμως καί μία ἄλλη διευκρίνηση. Ἡ σαγήνη γιά τήν ὁποία μιλᾶμε καί παρομοιάζεται ἡ Ἐκκλησία, γιά νά εἶναι χρήσιμη καί νά φέρει σέ πέρας τόν σκοπό της, εἶναι ἀνάγκη νά βυθιστεῖ στή θάλασσα. Εἶναι συνεπῶς κάτω ἀπό τό ὕδωρ. Εἶναι κρυμμένη. Ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία, μέσα στόν κόσμο εἶναι ἕνα «μυστήριον ἀποκεκρυμμένον». Δηλαδή, δέν εἶναι κάτι φανερό. Δέν εἶναι κάτι πού μετρεῖται μέ ἀριθμούς. Δέν εἶναι κάτι πού ζυγίζεται μέ σταθμά. Δέν εἶναι κάτι στατικόν. Δέν μπορεῖς νά καταγράψεις τά στάδια, μέσα στά ὁποῖα κινεῖται, τίς κατακτήσεις πού κάνει, τίς ἐπιτυχίες πού πραγματοποιεῖ. Πῶς μπορεῖ νά φανεῖ ἡ «συντριβή» μιᾶς καρδιᾶς, τοὐτέστιν ἡ μετάνοια, ἡ ἀναζήτηση καί ἡ δίψα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπιστροφή στή δυναμική τῆς πνευματικότητας, ἀφοῦ εἶναι ἐσωτερικό θέμα τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης. Δέν μπορεῖς μέ τούς ἱστορικούς νόμους νά διατυπώσεις πάντοτε τήν ἐπίδρασή της, δέν μπορεῖς μέ ἀνθρώπινα, νομικά κριτήρια νά κρίνεις, ὅπως ἄλλα ρεύματα καί συστήματα φιλοσοφικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, πολιτικά, κ.ἄ. Τό γεγονός τῆς Ἐκκλησίας θέλει μιά ἄλλη θεώρηση, θέλει μιά ἀποκρυπτογράφηση. Γιά νά γνωρίσεις αὐτό τό μυστήριο χρειάζεται νά ἔχεις πεφωτισμένους τούς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας, ὅπως λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος (Ἐφεσ. α’, 18) ἤ εἰδική «διάνοια», ὅπως προσθέτει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης (Α’ Ἰω. ε’, 20). «Ὅρασις ψυχῆς» χρειάζεται. Ἔτσι, μόνον ἐκεῖνοι πού διαθέτουν «ὅραση ψυχῆς», οἱ «βλέποντες» καί οἱ «ὁρῶντες», μποροῦν νά πλησιάσουν καί νά δοῦν τί κάνει ἡ Ἐκκλησία στόν κόσμο. Γιατί, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος, ὑπάρχουν καί «οἱ μή βλέποντες» καί «οἱ μή ὁρῶντες». Τέτοιοι ἀντιπροσωπευτικοί τύποι ἦσαν βέβαια οἱ Φαρισαῖοι, τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου, οἱ ἀρχιερεῖς καί γραμματεῖς καί οἱ σταυρωτές τοῦ Κυρίου. Ἐγίνοντο πολλά, πάρα πολλά καί ἐκεῖνοι δέν ἔβλεπαν τίποτα. Ἔτσι καί σήμερα γίνονται πολλά, ἐκτός ἀπό τά φιλανθρωπικά καί πολιτιστικά καί πάρα πολλά πνευματικά καί ἀκόμη καί θαύματα, καί πολλοί δέν βλέπουν τίποτα. Κυρίως δέν διαισθάνονται τίς πνευματικές ἀλλοιώσεις στίς ψυχές πολλῶν συνανθρώπων μας.

Βεβαίως ὑπάρχει μία ἀπορία: Γιατί δέν μποροῦν νά τά δοῦν καί νά τά ψηλαφίσουν οἱ πάντες; Τό γιατί, ὅμως, τό εἶπεν ὁ Χριστός σέ μία μεγάλη ὥρα, μπροστά στόν ἀντιπρόσωπο τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, μπροστά στόν Πιλᾶτο. Ὅταν ρωτήθηκε ὁ Κύριος, σύ τί εἶσαι καί τί κάνεις; Τότε εἶπεν ἕνα βαρυσήμαντο λόγο, πού ἴσως νά μήν τόν ἔχουμε ζυγίσει ὅσο πρέπει: «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. ιη’ 36). Εἶναι μία βασική ἀλήθεια αὐτή. Ἡ ὅλη ὑπόθεση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κάτι πού ἔχει ἀλλοῦ τίς ρίζες της, δέν ἐγκαθιδρύεται ὅπως τά ἄλλα πολιτεύματα, τά ἀνθρώπινα, ὥστε νά μπορεῖ νά πολιτογραφηθεῖ στά δελτία αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

Καί σέ ἄλλο σημεῖο, εἶπε πάλιν, ὁ Χριστός: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι»

(Λουκ. ιζ’ 21). Τοῦτο συμπληρώνει τήν φράση τοῦ Ἰησοῦ μπροστά στόν Πιλᾶτο. Ἡ βασιλεία Του, βασικῶς καί πρωτίστως, εἶναι κάτι ἐσωτερικό. Πρέπει, συνεπῶς, νά ἐρευνήσεις μέ ἄδολη διάθεση καί εἰλικρινῆ ἐλατήρια, γιά νά βρεῖς μέσα σέ ποιές ψυχές κατοικεῖ αὐτό τό μυστήριον καί τί ρόλο παίζουν οἱ ψυχές αὐτές, μέσα στήν ἀνθρώπινη ζωή. Οἱ πολῖτες τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι καταχωρημένοι σέ «ἀόρατα» καί «μυστικά ἀρχεῖα», τοὐτέστιν τά πνευματικά, πού δέν φαντάζουν καί δέν γεμίζουν τό ἀνθρώπινο μάτι. «Ἡ ζωή ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» (Κολοσ. γ’ 3), θά γράψει ὁ θεῖος Παῦλος. Ἔτσι ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζει μόνο μερικές πλευρές τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ μέσα στόν κόσμο, ὅσον ἀφορᾶ κυρίως τά διοικητικά ζητήματα, πού εἶναι πράγματα χειροπιαστά. Τό κύριο μέρος, ὅμως, δέν συλλαμβάνεται, ὅπως ἕνας ἱστορικός μπορεῖ νά συλλάβει καί νά διατυπώσει τήν ζωή ἑνός ἔθνους ἤ ἕνας κοινωνιολόγος νά περιγράψει τίς ἀνθρώπινες συμπεριφορές μιᾶς κοινωνίας. Γι’ αὐτό καί ὁ Κύριος, κάθε φορά πού κάνει λόγο γι’ αὐτό τό καινούργιο πολίτευμα, ὁμιλεῖ μέ Παραβολές.

Τελικά, τῷ ὄντι, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μεγάλη σαγήνη πού δοκιμάζει τήν πίστη μας ἤ καί τήν ἀπιστία μας. Τό ναί ἤ τό ὄχι στήν κλῆσι τοῦ Θεοῦ. «Διά πίστεως γάρ περιπατοῦμεν οὐ διά εἴδους» (Β’ Κορ. 5, 7), θά πεῖ ὁ Ἀπ. Παῦλος. Αὐτός εἶναι ὁ τρομερός λόγος πού κάνει πολλούς νά βρίσκονται σέ κατάσταση ἀμφιβολίας καί προβληματισμοῦ. Αὐτός ὁ λόγος «κεῖται εἰς πτῶσιν καί ἀνάστασιν πολλῶν». Εἶναι μία πέτρα προσκόμματος.

Ἀλλά ἡ Ἐκκλησία, τελικά, ὅπως διαπιστώνουμε ἀπό τό Ἱ. Εὐαγγέλιο καί τήν πατερική διδασκαλία, περιβάλλει ὅλους τούς ἀνθρώπους, μέ πολλή κατανόηση καί ἀποβλέπει πάντοτε στή σωτηρία τους. Ὁ λόγος της δέν εἶναι μισαλλόδοξος καί ἀναχρονιστικός, ὅπως ἀβασάνιστα καί ἐπιπόλαια μερικοί κονδυλοφόροι διατείνονται. Ἡ Ἐκκλησία ἔρχεται καί εὐλογεῖ τήν πρόοδο καί καταφάσκει τήν ἐπιστημονική ἔρευνα. Καί τό σπουδαιότερο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἁγιαστική δύναμή της, ἡ νίκη κατά τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου. Αὐτό εἶναι τό μέγιστο πού δίνει ἡ Ἐκκλησία. Μεταδίδει τήν ἀθανασία. Γι’ αὐτό ὑπάρχει καί γι’ αὐτό δρᾶ στόν κόσμο. Ἕνας δέ ἀρνητισμός, πού παρουσιάζεται ἐνίοτε γιά τήν Ἐκκλησία, αὐτός εἶναι φυσικό νά προέρχεται ἀπό ἀδαεῖς ἀνθρώπους, ἀκαλλιέργητους περί τήν ἐκκλησιολογία. Ἄν, αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, εἶχαν ἐπίγνωση τί κάμνουν, μία ἡμέρα εἰλικρινῶς θά ἔκλαιγαν πικρῶς καί θά ἐπαναλάμβαναν τά ἐξομολογητικά λόγια τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου: «Ἀργά σέ ἀγάπησα, Θεέ μου, καί ἐσύ ἦσουν μέσα στήν ψυχή μου καί ἐγώ ἤμουν στραμμένος ἔξω». Ὡστόσο, ἡ Ἐκκλησία ξέρει καί ἀφουγκράζεται καί τούς ἀρνητές καί τούς ἀπίστους. Ξέρει, νά σπογγίζει τά δάκρυα, γιατί σ’ αὐτή, μία ἡμέρα, θά φθάσουν οἱ φθαρμένες εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καί θά ζητήσουν τήν συγχώρηση καί τό θεῖο ἔλεος. Ξέρει, νά προσλαμβάνει τήν ἁμαρτωλή ἀνθρώπινη φύση καί νά τήν ἀναγεννᾶ. Ξέρει, ὅτι ὁ Θεός καί αὐτούς πού πολεμοῦν τήν

Ἐκκλησία, πού ἐπιμένουν σ’ ἕνα ἀντικληρικαλισμό, ὅ,τι τούς ἀναμένει. Ξέρει, ὅτι θά ἔλθει ἡ ὥρα καί γι’ αὐτούς. Ἴσως δέν εἶναι ἀκόμη, γιατί ὁ Θεός ἀλλιῶς μετράει τόν χρόνο. Ἔχει δικό του χρονόμετρο. Ἄλλωστε τό «μετανοεῖτε» τοῦ Χριστοῦ, δέν σημαίνει «μετανοήσατε» μιά φορά. Σημαίνει ζωή συνεχοῦς μετάνοιας. Σημαίνει ὁλοκληρωτική ἐπιστροφή στό σπίτι τοῦ Πατέρα, τοῦ ἀπομεμακρυσμένου ἀνθρώπου, ὅταν θά ἔλθει «εἰς ἑαυτόν». Τότε, μόνον τότε, θά φθάσει καί θά πεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτός: Μά τί κάνω ἐγώ τώρα; Τί λέω; Τί γράφω; Γιατί γελάω; Γιατί περιφρονῶ; Γιατί σκανδαλίζω συνειδήσεις; Γιατί πληγώνω ψυχές; Γιατί κατακρίνω; Ἀλλ’ αὐτή ἡ ἐσωτερική συντριβή θά ἐλκύσει τή χάρι. Θά φύγει τό σκοτάδι καί θά ἔλθει τό φῶς.

Σαγήνη, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία καί αὐτή ἡ σαγήνη δέν ὑφίσταται τή φθορά τοῦ χρόνου. Ἡ Ἐκκλησία, αἰῶνες τώρα, πρίν ἀπό κάθε κρατική ὑπόσταση καί συνταγματική ἀναφορά, ὑπάρχει καί δρᾶ καί προσεύχεται καί πορεύεται, γιατί εἶναι ἄλλη πραγματικότητα. Βρίσκεται στόν κόσμο, ἀλλά δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου καί «οὐκ ἔστιν βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χάρι ἐν Πνεύματι ἁγίῳ» (Ρωμ. ιδ’, 17). Κύρια πατρίδα ἔχει τόν «καινό» οὐρανό, στόν μέλλοντα αἰῶνα καί κατά τοῦτο διακρίνεται ἀπό τῆς εὐδαιμονίας, τῆς περιοριζομένης ἐπί τῆς γῆς αὐτῆς. Γι’ αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό διακηρύξεις, καί ἀπό συγκυβερνήσεις, οὔτε ἀπό ὀπαδούς οὔτε ἀπό ἐξορθολογισμούς. Ἐκείνη νοεῖ τά ὑπέρ αἴσθησιν καί ποδηγετεῖ τόν ἄνθρωπο νά λάβει τήν τέλεια τοῦ Θεοῦ ἐπίγνωση, γι’ αὐτό καί ἀποκαλύπτεται, φανεροῦται «ἐν τοῖς μυστηρίοις», γιατί δέν μυσταγωγεῖ τό ἀνθρώπινο, ἀλλά τό θεανθρώπινο. Τό μεγάλο θέμα εἶναι νά ἐπιτύχουμε νά ζοῦμε, ὄχι ὅπως ἐμεῖς θέλουμε καί πολιτευόμαστε, ἀλλ’ ὅπως ὑπαγορεύει ἡ Ἐκκλησία. Ἀλήθεια, τό μποροῦμε; Ἄν ναί, τότε εἴμαστε ὄντως ἐλεύθεροι καί μακάριοι. Εἴμαστε ἄνθρωποι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ζωτική, κατ’ ἀκολουθίαν, συνέπεια τῆς πίστεώς μας στό Θεό, ὅταν λέμε ὅτι πιστεύουμε, εἶναι ἡ ἀναφορά μας καί ὁ σύνδεσμός μας μέ τήν Ἐκκλησία. Γιατί ἔχει λεχθεῖ ὅτι δέν μπορεῖ νἄχει τό Θεό Πατέρα, ὅποιος δέν ἔχει τήν Ἐκκλησία μητέρα (Ἱ. Κυπριανός). Αὐτή εἶναι ἡ ἐντελέχεια πού μένει στόν αἰῶνα καί μᾶς δείχνει τό αἰώνιο. Ρώτησαν κάποτε ἕναν ἅγιο γέροντα: «Σύ τί κάνεις τώρα ἐδῶ;» Καί ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Ἑτοιμάζω τόν λόγο πού θά πῶ στό Θεό». Ἄν τό σκεφθοῦμε αὐτό, ὅποιοι καί ὅπως καί ἄν εἴμαστε μέσα στή σαγήνη, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἀσφαλῶς καί θά ‘χει ὕψιστη ἀξία, ἕνα «ἱλάσθητι» καί ἕνα «μνήσθητι». Καί αὐτά, προφθάσωμεν, πρίν «ἠχήσουσι σάλπιγγες» καί πρίν τό «φοβερόν λογοθέσιον», ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου.